

FYSIKALISK KEMI

22 Januari

Intermolekylära & interjoniska krafter.

Intermolekylära : Växelverkar mellan oladade atomer / molekyler

Interjonisk : växelverkar jon-jon , jon-oladdad molekyl

Allmänna begrepp.

Elektronegativitet : Förmåga hos atomen att dra till sig elektroner. förkortas EN

Högst hos Flour : 4,0

Lägst hos Francium : 0,7

Elektronaffinitet : Förmåga att ta upp elektroner $A + e^- \rightarrow A^-$
forkortas EA

Joniseringsenergi : Förmåga att avge elektroner $A \rightarrow A^+ + e^-$
forkortas IP (ionization potential)

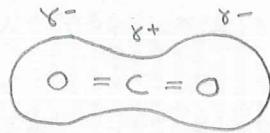
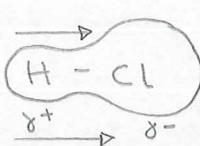
$$\text{EN} \sim \text{EA} + \text{IP}$$

Slutsats : EN är högst för atomen som vill bilda anjoner (F, Cl, Br, I, O ... osv.)
lägst om atomen vill bilda katjoner (Na, K, Ca ... osv.)

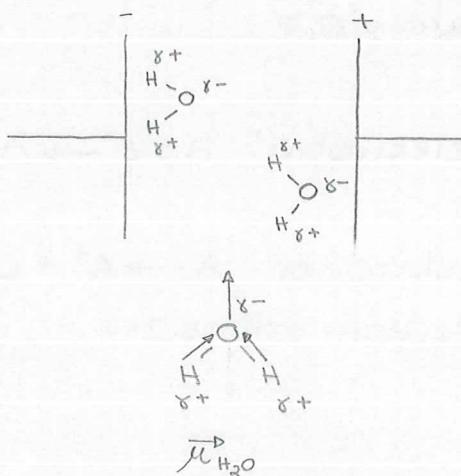
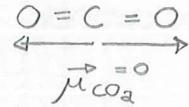
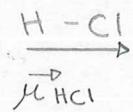
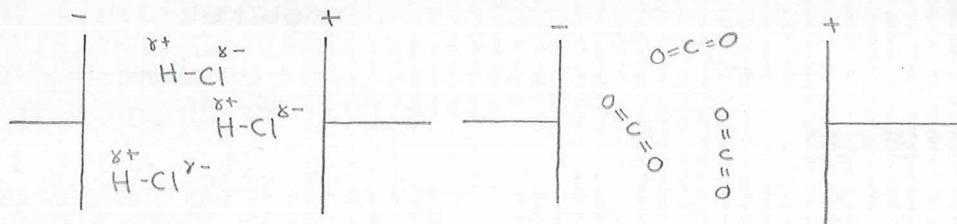
lären
kärrer

POLÄR BINDNING

Elektronförflyttning i bindningen! kolla EN!

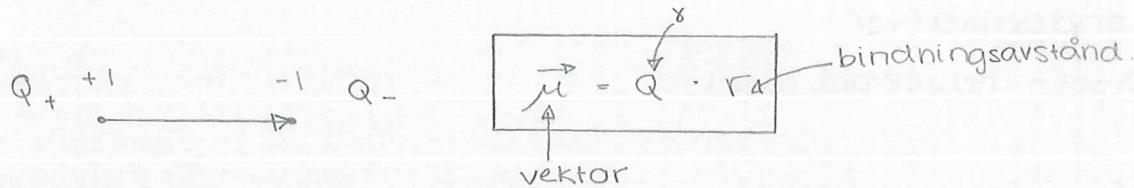

Polär molekyl: molekyl med en positiv och negativ ände.
orienterar sig i ett elektriskt fält.

DIPOLMOMENT - DIPOLER

Dipol: en positiv laddning som befinner sig intill en lika stor negativ laddning.

Dipolmoment: $\vec{\mu}$: vektor har både riktning och storlek
(mätsätt)

Polarisera: Förskjuta elektroner hos atom/jon.

Polariseringsförmåga: Förmåga att polarisera.

INTERMOLEKYLÄRA KRAFTER

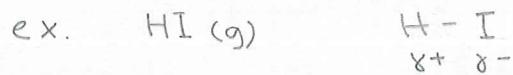
- Dipol - Dipol bindning
- Vätebindning
- Londonkrafter
- Dipol - Inducerad dipol.

Dipol - Dipol : ($\sim 0,5 \text{ kJ/mol}$) OBS! Kemisk bindning

$> 100 \text{ kJ/mol} < 1000 \text{ kJ/mol}$

$$(\sim \frac{1}{r^6})$$

Detta gäller bara polära molekyler.

Vätebindning : (special fall av Dipol-Dipol) ($\sim 20 \text{ kJ/mol}$)

$$(\frac{1}{r^6})$$

gäller när väte binds till F, O, N. (nog EN)

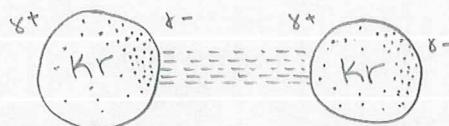
ex). H_2O , HF , NH_3 , CH_3COOH .

Hydrid = samlingsnamn för molekyler som innehåller väte.

25 Januari

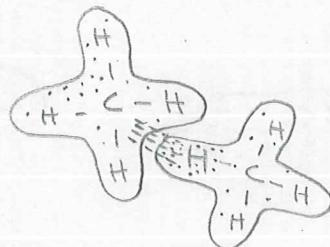
Londonkrafter / Dispensionskraft / Van der waals /
Inducerad dipol - Inducerad dipol

ex.)

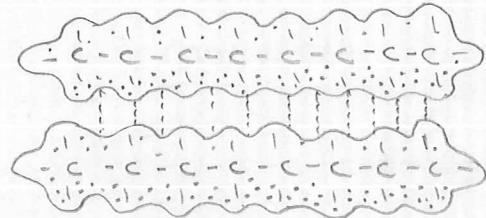

Regel: Ju fler elektroner desto starkare Londonkraft.

ex)

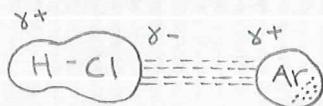
svag kraft
(få väten)

stark kraft
(många väten)

Dipol - Inducerad dipol ($\sim$ några kJ/mol) ($\sim \frac{1}{r^6}$)

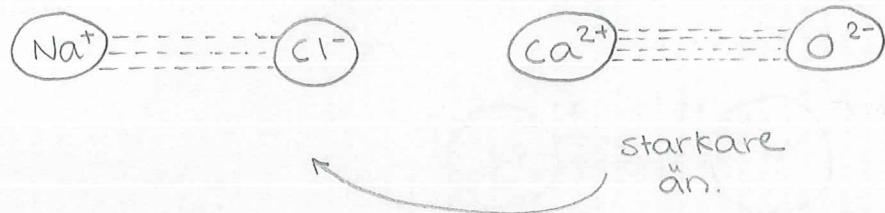
gasfas HCl & Ar

Interjoniska krafter energi $\sim \frac{1}{r}$ (lång distans verkan)

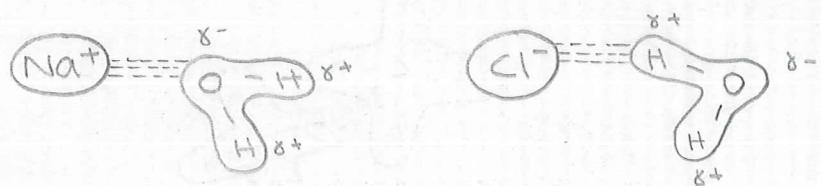
- Jon-Jon växelverkan ($\sim 200-300 \text{ kJ/mol}$)

ex)

- Jon-Dipol energi $\sim \frac{1}{r^2}$ ($\sim 15 \text{ kJ/mol}$)

ex) NaCl (aq)

Slutsatsen:

- Kok-, småtpunkter och ångtryck kan förutsättas utifrån växelverkan mellan partiklar (atom, molekyl, jon)
- Vätebindning är en mycket stark växelverkan
- Ju flera elektroner desto starkare Londonkrafter
- Jon-Jon växelverkan är rent elektrostatisk och mycket stark

29 Januari

VERKLIGA GASER

Koefficienter som beror
på vilken gas det är.

$$\text{Virialtilståndsekvationen: } P \cdot V_m = RT \left(1 + \frac{B}{V_m} + \frac{C}{V_m^2} + \dots \right)$$

$$\begin{pmatrix} PV = nRT \\ V_m = \frac{V}{n} \end{pmatrix}$$

om idealt $\frac{B}{V_m}$ och $\frac{C}{V_m^2}$ Försummas! $\Rightarrow PV_m = RT$

KOMPRESSIONSEFAKTOREN Z

Är gasen ideal eller icke-ideal?

$$Z = \frac{P \cdot V_m}{m^3/mol \cdot (RT)}$$

alltid samma

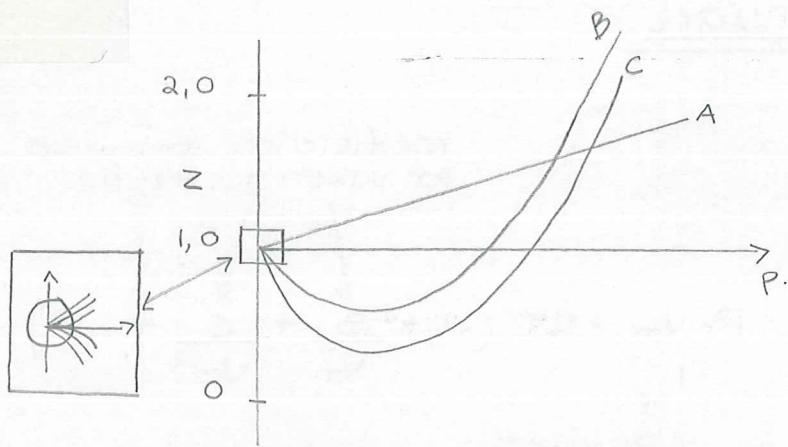
ideal Z = 1.

- Z > 1 = icke-ideal. Z < 1 = icke-ideal.
- V_m^{exp} större än ideal
  - V_m^{exp} mindre än ideal

- Repulsion mellan gas-partiklar (elektronmolnen)
"höga tryck."

- Attraktion mellan gas-partiklar (intermolekylära krafter)
"låga tryck."

$T = \text{konstant}$

A. Ex. vis H_2

- Lätt molekyl
- svaga intermolekylära krafter som förklarar att $z > 1$

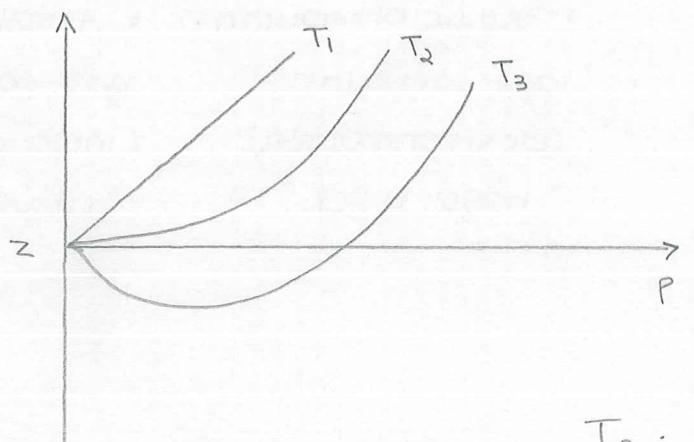
B. Ex. vis CH_4

- Finns intermolekylära krafter som är relativt starka.

C. Ex. vis C_2H_6

- —||—

"ÄMNE "A" I GASFAS"

$$T_1 > T_2 > T_3$$

T_2 : Boyletemperatur

$z = 1$ vid ett relativt stort tryck-intervall (idealga gaslagen funkar)

Gasers egenskaper

Tryck: Kraft / Ytenhett, $P = \frac{F}{A}$ ($\frac{N}{m^2}$) Pa (pascal)
(760 torr = 101,325 kPa)

Gaslagar

Boyles lag: $P \sim \frac{1}{V}$

Charles lag: $P \sim T$

Avogadros lag: $P \sim n$

$$P = \frac{Tn}{V}$$

$$P \cdot V = R \cdot n \cdot T$$

prop. konst
gaskonst. 8.314 (SI)

Ideala gaslagen: $PV = nRT$

Ideala gaslagen

Antagande: gaspartiklar växelverkar inte (inga intermolekylära krafter)
gaspartiklarnas volym är försumbar i
förhållande till kärlets volym.

Molvolum

$$V_m = \frac{V}{n} = \frac{R \cdot T}{P} = \frac{8,314 \cdot 298 \text{ K}}{101,325 \text{ kPa}} = 0,02447 \text{ m}^3/\text{mol} \longrightarrow$$

$\longrightarrow 24,5 \text{ dm}^3/\text{mol}$

1 mol vid 25°C och $101,325 \text{ kPa} \longrightarrow V = 24,5 \text{ dm}^3$

Bestämma molmassa hos en gas

$$V_m = \frac{R \cdot T}{P}$$

$$M_{\text{gas}} = \cancel{s}_{\text{gas}} \cdot V_{m \text{ gas}}$$

Gasblandningar

Partialtryck
(Deltryck)

$$P_{\text{tot}} = P_A + P_B + P_C \dots P_n$$

(Daltons lag)

Molbråk : x

$$\text{ex)} \quad x_A = \frac{n_A}{n_{\text{tot}}} = \dots$$

$$x_A + x_B + x_C + \dots = 1$$

ex) $P_{\text{tot}} = 200 \text{ kPa}$ i en gas med A(g)
och B(g). $x_A = 0,30$
Vad är P_A och P_B ?

$$P_A = 0,30 \cdot 200 \text{ kPa} = 60 \text{ kPa}$$

$$P_{\text{tot}} = P_A + P_B \rightarrow P_B = 200 - 60 \text{ kPa} = 140 \text{ kPa}$$

Alternativt:

$$x_A + x_B = 1 \rightarrow x_B = 0,70$$

$$P_B = 0,70 \cdot 200 \text{ kPa} = 140 \text{ kPa}$$

Molbråk x

$$x_A = \frac{n_A}{n_{\text{tot}}} = \frac{P_A}{P_{\text{tot}}} \quad (PV = nRT) \quad (P_A \sim n_A)$$

ex) $P_A = 60 \text{ kPa}$ $P_B = 140 \text{ kPa}$

$$x_A = \frac{60 \text{ kPa}}{200 \text{ kPa}} = 0,30 \quad x_B = 0,70$$

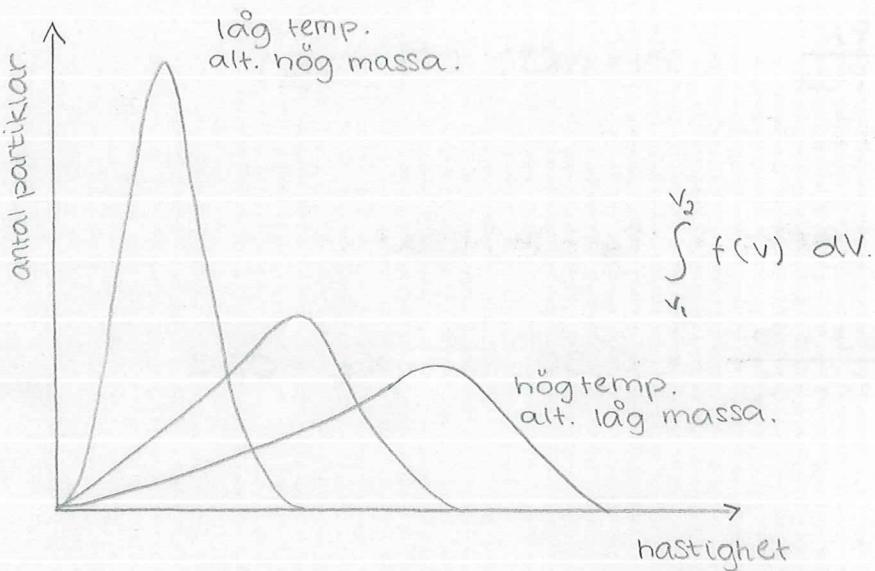
*

Kinetisk gasteori

Tre antaganden

1. En gas består av partiklar med massan (m) och diametern (d) vilka rör sig slumpmässigt.
2. storleken (d) är försumbar i förhållande till hur långt avstånd partikeln rör sig för att kollidera
3. Ingen växelverkan mellan partiklarna.

Maxwell-Fördelning

$$f(v) = 4\pi \left(\frac{m}{2\pi k_B T} \right)^{3/2} v^2 e^{-mv^2/2k_B T}$$

$$\rightarrow v_{\text{medel}} = \sqrt{\frac{8RT}{M}}$$

v_{medel} = medelhastighet

R = gaskonstant

T = absolut temp.

M = massan hos partiklarna.

(OBS! alla gaspartiklar har samma rörelsemängd)

$$\left. \begin{array}{l} p = mv \\ \text{---} \end{array} \right\}$$

$$KE = \frac{2}{3} R \cdot T = \frac{1}{2} \cdot m \cdot v^2$$

↑
rörelse energi

λ = hur långt en partikel rör sig innan kollision med annan partikel. (fria medelväglängden)

$$\lambda = \frac{1}{\sqrt{2} (N/V) \pi d^2}$$

Verkliga gaser (icke-ideal)

- förekommer intermolekylära krafter
- gaspartiklar upptar volym.

van der waals gaslag

$$\underbrace{\left(P_{\text{obs}} + \frac{an^2}{v^2} \right)}_{\text{"P-idealt"}} \underbrace{\left(V_{\text{kärl}} - nb \right)}_{\text{"V-idealt"}} = nRT$$

"P-idealt"

"V-idealt"

b = volym hos partiklarna

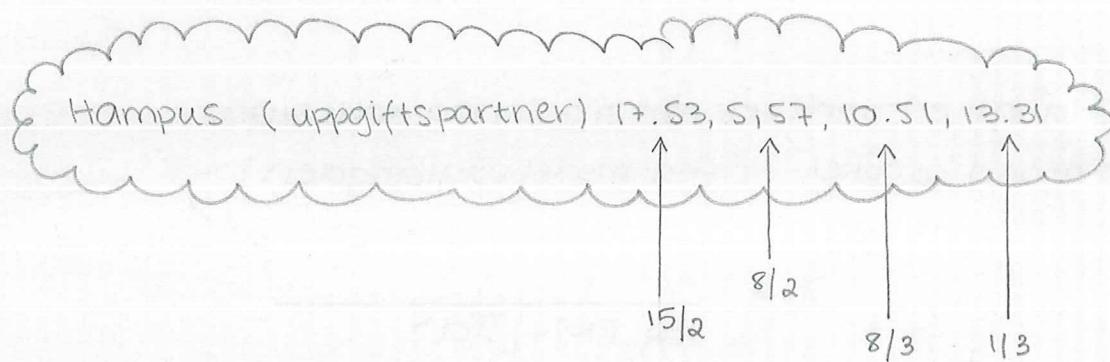
a = intermolekylär korrektion

v = attraktion, n = repulsion

a & b slås upp i tabell! unika för varje ämne.

Joule-Thomson effekten

När en gas expanderar kyls den ner p.g.a. att intermolekylära växelverkningar bryts.

Gasens kritiska punkter

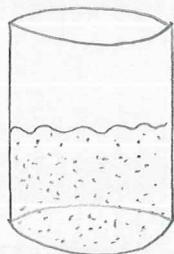
T_c : kritisk temperatur

critical : om $T_{gas} > T_c$ kan gasen inte kondenseras!

gas

$$P \approx 0,94$$

vätska

$$P_A = 0,96$$

gassen kallas "superkritisk vätska". (överkritisk vätska)

$$PV = nRT$$

P_c : kritisk tryck

V_c : -"-" volym

V_{mc} : -"-" molvolym

$$P_c V_c = nRT_c$$

VÄTSKOR

Viskositet : Flödesegenskap

Hög viskositet $\longrightarrow$ trögflytande
Beror på intermolekylära krafter

ex) H_3PO_4 , olja (matolja)

H_2SO_4

HCl

vid normalt
tryck & temp.

$HCl(g)$

$H_2SO_4(l)$ Lite trögflytande (vätebindningar)

H_3PO_4 "lite fast", som kokosfett.

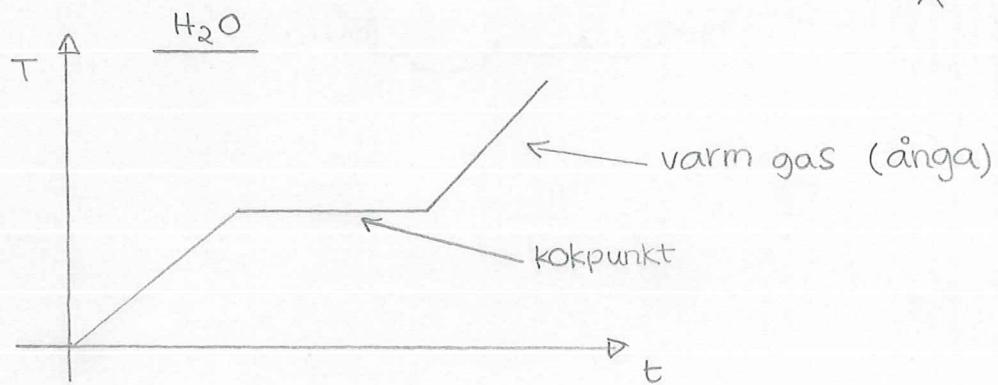
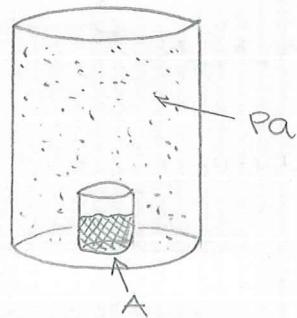
VÄTSKORS ÅNGTRYCK & KOKPUNKTER

Ångtryck: ånga och vätska är i dynamisk jämvikt

- ångtrycket ökar med temp.
- ångtryck = omgivande tryck

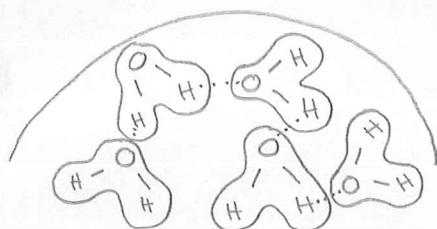
ex) $P = 101,325 \text{ kPa} =$

$\Rightarrow T_{\text{kokpunkt}}$

Kökpunkter & ångtryck påverkas av de intermolekylära krafterna.

YTPÄNNING

Def. Mått på den kraft som ytmolekyler måste utsättas för så att de känner samma kraft som inuti vätskan.
Ökar generellt med styrkan hos de intermolekylära krafterna.

YTPÄNNING, γ

$$dW = \gamma \cdot d\sigma$$

ändering i arbete (N·m)

ändering i ytan. (m^2)

$$\gamma = \frac{dW}{d\sigma} \left(\frac{\Delta W}{\Delta \sigma} \right)$$

Vi vet att: $W = F \cdot s$

(Arbete = kraft · sträcka)

$$\begin{pmatrix} W_{\text{start}} = 0 \\ W_{\text{slut}} = \Delta W \end{pmatrix}$$

$$\Delta W = F \cdot h$$

↑   ↑
från newtonmätaren.   höjden.

Arean vid start = 0

$$A_{\text{slut}} = l \cdot h \quad \textcircled{2} \quad \leftarrow \text{Fram och baksida}$$

KRÖKTA YTOR

Vätskor strävar efter att minimera sin ytarea.

→ sfärisk geometri

(Detta motverkas av gravitationen)

BUBBLA: Region där ånga (och även luft) omgärdas av en tunn vätskefilm. ex) såpbubbla.

HÅLIGHET: ångfyllt hål i en vätska ex) uppstår vid kokning.

DROPPE: liten vätskevolym som står i jämvikt med omgivningen.

AREOSOL: en definierad volym av partiklar ex) dimma.
(nm → μm   partikel storlek)